

**„Informator o badaniach archeologicznych w województwie chełmskim
w 1987–1988 roku”, nr 3, Chełm 1994, ss. 81 + 2 mapki;
„... w 1990 roku”, nr 5, Chełm 1995, ss. 106;
„... w 1991 roku”, nr 6, Chełm 1992, ss. 53 + 2 mapy;
„... w 1992–1993 roku”, nr 7, Chełm 1996, ss. 144;
„... w 1994 roku”, nr 8, Chełm 1997, ss. 119.**

Informator¹ wydawany początkowo (dwa pierwsze zeszyty) jako uzupełnienie wiadomości, odnośnie chełmskiej części wystawy, zawartych w katalogach „Najważniejsze odkrycia archeologiczne w Polsce środkowowschodniej”², (po nadrobieniu opóźnień związanych z wydaniem niektórych numerów), z czasem przekształcił się w poważne pismo naukowe publikujące nierzadko obszerne i wyczerpujące sprawozdania z prowadzonych na terenie woj. chełmskiego badań wykopaliskowych, zaopatrzone w pełny aparat naukowy. Zawarte w nim, zrazu zbiorcze, sprawozdania z realizacji programu AZP („Informator...” Nr 3, 50–51, 81; Nr 5, s. 104–106), od nr 6 przekształciły się w szczegółowe opracowania rezultatów badań (Nr 6, s. 16–26, 56; Nr 7, s. 83–127; Nr 8, s. 83–91). Jest w tym zasługa całego zespołu redakcyjnego, a zwłaszcza redaktorów poszczególnych zeszytów (A. Bronicki – Nr 5, 7; St. Gołub – Nr 6; W. Mazurek – Nr 8).

Cenne uzupełnienia stanowią rejestry przypadkowo odkrytych na terenie województwa zabytków ruchomych, przekazanych przez przygodnych odkrywców do zbiorów Muzeum Okręgowego w Chełmie, Muzeów w Krasnymstawie i Włodawie (Nr 5, s. 56–97; Nr 6, s. 26–28, 37; Nr 8, s. 93–114) oraz Katedry Archeologii UMCS w Lublinie (Nr 5, s. 98–103, Nr 7, s. 129–144).

We wszystkich numerach (1–8) Informatora zawarto sprawozdania z badań wykopaliskowych przeprowadzonych na (nie licząc miast Chełma i Krasnegostawu) niespełna 30 stanowiskach pradziejowych i wczesnośredniowiecznych nierzadko wielosezonowych. Z omawianych zeszytów zasługują na wymienienie badania kilkusezonowe, m.in. prace na cmentarzysku kultury strzyżowskiej w Raciborowicach, st. 2 (M. Polańska, Nr 3, s. 18–19; Nr 6, s. 2–5, 29–30), badania kurhanu kultury trzcinieckiej usypanego na miejscu osady kultury pucharów lejkowatych w Dubecznie, st. 1 (H. Wróbel-Taras, Nr 3, s. 20–22), na cmentarzysku kultury łużyckiej

w Wojciechowie, st. 8 (St. Gołub, Nr 3, s. 23–25), wielokulturowej osadzie z przewagą obiektów i materiałów kultury łużyckiej w Szumince (st. 7, W. Mazurek, Nr 5, s. 7–21; Nr 6, s. 5–8, 31–36), osady z okresu halsztackiego w Raciborowicach, st. 4 (M. Polańska, Nr 3, s. 18–19), osad z okresu przedrzymskiego z materiałami grupy czerniczyńskiej w Leszczanach, st. 3 (W. Mazurek, Nr 7, s. 9–16; Nr 8, s. 33–43) i Wytycznem, st. 5 (tenże, Nr 7, s. 17–34; Nr 8, s. 19–32).

Na podkreślenie zasługuje fakt, że po wielu latach pracy, 1993 r. nastąpił nagły wzrost badań archeologicznych na stanowiskach z późnego średniowiecza i czasów nowożytnych w Chełmie, przede wszystkim na Starym Mieście, (Nr 7, s. 47–73, Nr 8, s. 45–82) oraz w Krasnymstawie (Nr 7, s. 75–82), prowadzonych w większości przez St. Gołuba, których wyniki są szczególnie interesujące dla historyków kultury materialnej okresu staropolskiego. Na uwagę zasługują też badania w Woli Siennickiej, st. 16, gdzie odkopano (!) skarb monet z XVII w. (A. Bronicki, Nr 5, s. 47–55).

W związku z powołaniem w 1995 r. przez Lubelski Oddział Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich rocznika „Archeologia Polski Środkowowschodniej”, w którym prezentowane są na bieżąco wyniki kolejnych sezonów badań, prowadzonych na obszarze należącym do 1998 r. do województw: chełmskiego, lubelskiego, tarnobrzskiego i zamojskiego³ redakcja „Informatora” nosi się z zamiarem zmiany formuły rocznika, z nastawieniem na publikację materiałów z prac już zakończonych na najważniejszych stanowiskach (m.in. z cmentarzyska kultury łużyckiej w Petryłowie, st. 2⁴ Wojciechowie, st. 8, czy wczesnośredniowiecznej osady w Chełmie-Bielawinie, st. 1).

L. GAJEWSKI

H. GAJEWSKA

¹ Por. omówienie wcześniej wydanych zeszytów obejmujących badania za lata 1985, 1986 i 1989, L. Gajewski, „Kw. HKM”, R. XXXVI; 1988, s. 140–141; R. XXXIX; 1991, nr 291.

² Por. L. Gajewski, „Kw. HKM”, R. XXXVI; 1988, s. 139–140, 745–746, R. XXXVIII; 1990, s. 333.

³ Por. L. Gajewski, H. Gajewska, Kw. HKM RXLVII, 1999, s. 490–493.

⁴ St. Gołub, K. Telepko [w:] „Informator Archeologiczny, Badania rok 1981”, s. 87–88; Nr 3, s. 23–25; Nr 8, s. 6.

„Archeologiczne listy”, red. J. Gurba, nr 1–3, Lublin 1989; nr 1–2, 1990; nr 1, 1991; nr 1–4, 1992; nr 1–3, 1993, 1993; nr 1–4, 1994; nr 1–3, 1995; nr 1, 1996; nr 1–3, 1997

Przygotowana, w postaci nr 3/1997 przez D. Tymczak bibliografia zawartości 54 numerów „Archeologicznych Listów” z lat 1981–1997 orientuje czytelnika w treści tego informatora¹.

Kontynuując zamierzenia wydawcy szybkiego informowania o postępach prac, które prowadzone są w Katedrze Archeologii UMCS w Lublinie, wydane w latach 1989–1997 dwadzieścia cztery numery zawierają streszczenia wybranych prac magisterskich: pisanej pod kierunkiem dr Z. Sulgostowskiej i B. Marszałka: *Stosunki kulturowe w południowej Litwie u schyłku plejstocenu i we wczesnym neolicie* (nr 2/1994); pod kierunkiem doc. J. Gurby, J. Rogatki; *Znaleziska szczątków zwierzęcych na cmentarzyskach grupy masłomęckiej i kultury czerniachowskiej* (nr 3/ 1989)² oraz opracowanej przez M. Karczewską i M. Karczewskiego: *Propozycja kwestionariusza cech uwzględnianych przy opisie ceramiki naczyniowej zachowanej fragmentarycznie* (nr 2/1993), stanowiących podstawę ich prac magisterskich pisanych pod kierunkiem doc. J. Kowalczyka.

Większość Listów z lat 1989–1995 zawiera również streszczenia wykonanych w katedrze Archeologii UMCS prac doktorskich, w większości już publikowanych. Są to: J. Libery, *Późny paleolit i mezolit środkowowschodniej Polski*, promotor prof. dr S. K. Kozłowski (nr 2/1992)³, A. Zakościelnej, *Krzemieniarstwo kultury wołyńsko-lubelskiej ceramiki malowanej*, promotor prof. dr S. K. Kozłowski (nr 3/ 1994)⁴, J. Nogaj-Chachaj, *Środowisko geograficzne a osadnictwo na Płaskowyżu Nałęczowskim w młodszej epoce kamienia*, promotor prof. dr St. Tabaczyński (nr 1/1993), B. Bargiel, *Obrządek pogrzebowy na Lubelszczyźnie w I okresie epoki brązu*, promotor prof. dr A. Kempisty (nr 2/1995), H. Taras, *Kultura trzciniecka w międzyrzeczu Wisły, Bugu i Sanu*, promotor prof. dr A. Kempisty (nr 1/1992)⁵, S. Czopka, *Południowo-wschodnia strefa kultury pomorskiej*, promotor doc. dr J. Gurba (nr 2/1989)⁶ i A. Rozwałki, *Lubelskie wzgórze staromiejskie w procesie formowania średniowiecznego miasta*, promotor prof. dr R. Szczygieł (nr 1 i 4/1994)⁷ oraz pracy habilitacyjnej dr I. Kutylowskiej, *Rozwój Lublina w VI–XIV wieku na tle urbanizacji międzyrzecza Wisły i Bugu* (nr 1/1990)⁸.

Pozostałe zeszyty zawierają informacje o przygotowywanych w Katedrze Archeologii konferencjach, jak: zorganizowana w 1991 r. „Kultura przeworska”⁹ (nr 2/1990, nr 1/ 1991), materiały przewidzianej na 1998 r. konferencji „Główne problemy historii starożytnej Polski”: W. Hensel, J. Gurba, J. Kowalczyk, *Główne problemy historii starożytnej Polski*, (nr 3/1993), L. Kajzer, *Główne nurty pradziejów i wczesnego średniowiecza ziem polskich – uwagi obserwatora* (nr 1/1989), która nie odbyła się z powodu bardzo małej liczby zgłoszeń oraz referat Z. Bierzesańskiej *Wkład Katedry Archeologii Ljublińskiego Uniwersytetu M.K.S. v izucenie tsi-neckoj kultury* (nr 1/1995), przygotowywany na konferencję poświęconą 50-leciu Katedry¹⁰.

Ponadto M. Florek przedstawił sprawozdanie o „Współpracy Biura Badań i Dokumentacji Zabytków w Tarnobrzegu z Katedrą Archeologii UMCS” (nr 3/1992)¹¹.

A. Kokowski po sukcesie ekspozycji: „Skarby wschodnich Gotów”¹² zebrał bibliografię prasową wystawy (nr 3/ 1995).

Trzy Listy poświęcono jubileuszom byłych kierowników Katedry Archeologii – 40-lecie pracy naukowej prof. J. Kmiecińskiego : J. Myśliński, *Jerzy Kmieciński – archeolog i historyk* (nr 4/1992)¹³.

A. Zakościelna, *Bibliografia publikacji Prof. Dr hab. Jerzego Kmiecińskiego* (2/1997) oraz 50-lecie pracy naukowej Doc. Jana Kowalczyka : A. Zakościelna, *Bibliografia prac archeologicznych i publicystyki katolickiej Doc. dr hab. Jana Kowalczyka byłego kierownika Katedry Archeologii UMCS* (1/1997).

Zeszyt 1/1996 zawiera wykaz zestawiony przez D. Tymczak *Prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych wykonanych w Katedrze Archeologii UMCS w Lublinie w latach 1949–1996*, a zeszyt 3/1997 zawiera wspomnianą bibliografię zawartości „Archeologicznych Listów” z lat 1981–1997.

LESZEK GAJEWSKI

HALINA GAJEWSKA

¹ Omówienie poprzednich roczników zob. L. Gajewski: „Kw. HKM”, R. 35: 1987, s. 561–563; R. 36: 1988, s. 747; R. 39: 1991, s. 233–234.

² Druk w „Archeologia Polski”, t. 36: 1991, s. 151–191.

³ Druk cz. I „Lubelskie Materiały Archeologiczne”, t. 9, Lublin 1995, cz. II, „Lubelskie Materiały Archeologiczne”, t. 11, 1998.

⁴ Druk: Lubelskie Materiały Archeologiczne, t. 10, 1996.

⁵ Druk : Lublin 1995.

⁶ Druk : Rzeszów 1992.

⁷ Druk : Lublin 1997.

⁸ Druk : Lublin 1990.

⁹ Por. „Kultura przeworska”, red. J. Gurba i A. Kutylowski, t. 1, 1995, t. 2, 1994, s. 3 : 1998.

¹⁰ Por. 50-lecie Katedry Archeologii UMCS w Lublinie, „Archeologia Polski Środkowowschodniej”, t. 1 : 1996, s. 219–275.

¹¹ Por. M. Florek, *Ochrona zabytków archeologicznych na terenie województwa tarnobrzezkiego w latach 1991–1996*, Pamiętnik Sandomierski, t. III, 1997, s. 177–203.

¹² Por. A. Kokowski: *Wystawa Schätze der Ostgoten w Bevern (Dolna Saksonia)*, „Archeologia Polski Środkowo-wschodniej”, t. 1 : 1996, s. 289–291.

¹³ Por. A. Nadolski, *W 40-lecie pracy naukowej doc. dr. Jerzego Kmiecińskiego (1951–1991)*, „Folia Archaeologica”, t. 16 : 1992.

„Najważniejsze odkrycia archeologiczne w Polsce środkowowschodniej¹ w latach 1990–1997”

Pod tym tytułem w latach 1984–1988 ukazywały się informatorzy-katalogi ekspozycji towarzyszących corocznym konferencjom sprawozdawczym archeologów działających na obszarze województw białsko-podlaskiego, chełmskiego, lubelskiego, tarnobrzckiego i zamojskiego², organizowanym nadal bez przerwy od 1984 r.

Ekspozycje te były wystawami objazdowymi, goszczącymi kolejno w Muzeach Okręgowych i niektórych regionalnych na terenie Polski środkowowschodniej. Organizatorami wystaw i wydawcą kolejnych informatorów był Lubelski Oddział PTA i K wraz z Katedrą Archeologii i Działami Archeologii Muzeów Okręgowych w regionie.

Od 1989 r. organizację konferencji sprawozdawczych i wystaw przejęły Muzea Okręgowe, zmieniając nieco formułę Informatorów-katalogów. Od 1991 r. kolejnym konferencjom i ekspozycjom towarzyszyły następujące wydawnictwa-informatory:

W. Mazurek: *Odkrycia archeologiczne sezonu 1990 w Polsce środkowowschodniej*, Muzeum Okręgowe, Chełm 1991, 8 s. nlb;

A. Bronicki: *Najważniejsze odkrycia archeologiczne sezonu 1991 w Polsce środkowowschodniej*, Muzeum Okręgowe w Chełmie, Muzeum Okręgowe w Zamościu, Chełm–Zamość 1992, 14 s. nlb;

(M. Florek, red.): *Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej w 1992 r.*, PSOZ w Tarnobrzegu, Muzeum Okręgowe w Sandomierzu, Sandomierz 1993, 40 s. nlb.³

Wystawa towarzysząca konferencji sprawozdawczej z badań w 1993 r. w Białej Podlaskiej nie była zaopatrzona w towarzyszące jej wydawnictwo. Natomiast rok później ukazał się zbiór wygłoszonych w Białej Podlaskiej referatów: M.

Bienia, red.: *Najważniejsze odkrycia archeologiczne w Polsce środkowowschodniej w 1993 roku*, PSOZ w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska 1994, 130 s.

P. Lis: *Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej w 1994 roku*, Muzeum Nadwiślańskie, Kazimierz 1995, 12 + 4 s.;

J. Niedźwiedź: *Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej w 1995 r.* Muzeum w Hrubieszowie, Hrubieszów – Zamość – Chełm 1996, 22 s.;

J. Mazurek: *Najważniejsze odkrycia archeologiczne w Polsce środkowowschodniej w 1996 r.*, Muzeum Okręgowe, Chełm 1997, 33 s.;

(M. Florek :) *Badania archeologiczne w Polsce środkowowschodniej w 1997 roku*, Muzeum w Baranowie Sandomierskim 1998, 18 s.⁴

Katalogi tego rodzaju objazdowych wystaw, powstałe dla zaspokojenia doraźnych potrzeb muzeów przyjmujących kolejne ekspozycje, nie tylko dobrze służą popularyzacji archeologii regionu, ale przede wszystkim mają ogromne znaczenie informacyjne dla wszystkich archeologów zainteresowanych wynikami najnowszych badań z regionu Polski środkowowschodniej, na szczegółową publikację których często długo należy czekać. Historykom kultury materialnej należy tu zwrócić uwagę, że od 1993 r. ogromną część badań, jak i eksponowanych na corocznych wystawach zabytków, wstępnie sygnalizowanych w informatorach, pochodzi z późnego średniowiecza i czasów nowożytnych.

LESZEK GAJEWSKI

HALINA GAJEWSKA

¹ Por. omówienie poprzednich zeszytów – L. Gajewski: „Kw. HKM”, R. 36, 1988, s. 139–140, 745–746; R. 38: 1990, s. 333.

² Do 1995 r. każdej konferencji towarzyszył nowy zeszyt „Sprawozdań z badań przeprowadzonych w minionym roku” (por. J. Chomicz i in.: *Sprawozdania z badań terenowych Katedry Archeologii UMCS 1979–1994 spis treści: skorowidz nazw geograficznych*), Lublin 1998, 17 s.

³ Zeszyt zawiera zwięzłe, ilustrowane sprawozdania z badań poprzedniego roku, w czasie których uzyskano eksponowane na wystawie zabytki.

⁴ Tematykę konferencji w 1998 r. poszerzono o wyniki badań na obszarze woj. siedleckiego, z którego najciekawsze zabytki eksponowano na wystawie i zasygnalizowano w Informatorze.